

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

Кафедра методики музичного виховання та диригування

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАННЯ ХОРОВОГО РЕПЕРТУАРУ,
ІМПРОВІЗАЦІЯ ТА АКОМПАНеМЕНТ**

Освітня програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
за другим (магістерським) рівнем

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними
спеціалізаціями)

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від «30» серпня 2018 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Інструментальне виконання хорового репертуару, імпровізація та акомпанемент
Викладач	Рудик М. М. , кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування
Контактний телефон викладача	(098) 093 51 13
Е-mail викладача	amelikamusic@gmail.com
Формат дисципліни	очна, заочна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kmvd.pnu.edu.ua . Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Інструментальне виконання хорового репертуару, імпровізація та акомпанемент» призначена для вивчення магістрами-піаністами денної та заочної форм навчання Навчально-наукового інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та є необхідним компонентом загальнотеоретичної та професійної підготовки музикантів. Предметом вивчення навчальної дисципліни є здобуття магістрами навиків гри на фортепіано «по хоровому», імпровізації та акомпанементу в об'ємі, необхідному для подальшої професійної музично-педагогічної та виконавської діяльності. Вивчення дисципліни забезпечує удосконалення теоретичних знань та формування виконавських умінь і навичок, сприяє розвитку музичного кругозору та художнього смаку.</p> <p>Зміст дисципліни полягає у забезпеченні практичної спрямованості навчального процесу магістрів; їх адаптації до швидкозмінних вимог українського та міжнародного ринків праці; наданні можливості навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, сформованої на вимогу часу й побажаннями слухача. У зв'язку з потребою диференціації індивідуальних завдань теоретичний виклад матеріалу необхідно якомога більше ілюструвати прикладами з конкретних фортепіанних творів, а індивідуальні заняття доповнювати обговоренням самостійних завдань. Ця діяльність буде ефективною, якщо завдання не будуть дублюватись, що дасть можливість кожному піаністу самостійно набувати знань, умінь та навиків творчої діяльності. Концепція програми спирається на свідоме поєднання основних постулатів історії та теорії загальної та музичної педагогіки; вміння імпровізувати та підбирати на слух; доцільність практичного виконання «по хоровому» шедеврів світового та українського хорового мистецтва різних епох на фортепіано, використання традицій імпровізації фортепіанної школи та новітніх індивідуально-особистісних педагогічних технологій, індивідуальних манер виконавської техніки тощо.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни полягають у: 1) підготовці висококваліфікованих музикантів, які досконало володіють майстерністю гри «по хоровому»; 2) формуванні навичок підбору на слух та імпровізації на фортепіано; 3) сприянні більш інтенсивному і свідомому засвоєнню переконливості виконавської інтерпретації, ансамблевої гри та</p>	

акомпанування; 4) професійній підготовці та вихованні фахівців – музикантів-піаністів для практичної діяльності вчителя музичного мистецтва в системі загальної та спеціалізованої шкільної музичної освіти; 5) знанні основних етапів опрацювання хорових творів на фортепіано, читання нот з листата транспонування їх в тональностях. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри повинні: **знати** : основні положення та методи вивчення гри хорової партитури на фортепіано; вирішення творчих завдань, пов'язаних із вмінням знаходити виражальні засоби та прийоми гри хорової партитури на фортепіано задля втілення художнього задуму автора; провідні жанри та стилі української та зарубіжної музики різноманітної за ідейно-художнім змістом та музично-стилістичними особливостями; методологічні і методичні проблеми імпровізації та акомпанементу; **вміти** : виявляти багатогранність своїх поглядів на зарубіжну музику; проаналізувати хорову партитуру; збагачувати свій естетичний досвід у ході сприймання та інтерпретації творів музичного мистецтва у музично-практичній діяльності; формувати ціннісні орієнтації, потреби у творчій самореалізації та професійному вдосконаленні.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Інструментальне виконання хорового репертуару, імпровізація та акомпанемент» є навчити студентів виконувати партитури «по хоровому», упевнено читати ноти з листа та транспонувати, сформувати навички підбору по слуху та імпровізації, оволодіти достатнім рівнем музичного мислення, переконливості виконавської інтерпретації, ансамблевої гри та акомпанування.

Програма враховує притаманну даній дисципліні систему міжпредметних зв'язків, адже для гармонійного і повноцінного вивчення предмету необхідний зв'язок із низкою таких спеціальних дисциплін, як історія та теорія музики, історія фортепіанного виконавства, концертмейстерський клас, профільний інструмент (фортепіано), методика викладання фахових дисциплін (фортепіано), диригування та читання партитур, теорія музики, гармонія тощо.

Успішність досягнення поставленої мети залежить від досягнення таких **цілей**: стійкій мотивації культурного зростання засобами професії і усталеному професійному інтересі до безперервного оновлення індивідуально-професійного ресурсу; знаннях основних теорій розвитку людини засобами музичного мистецтва і розуміння їх основ для забезпечення оригінального використання ідей, а також проведення наукових досліджень; здатності до системної апперцепції і інтеграції галузевого знання та подолання суперечностей його об'єктивації у педагогічній реальності; здатності і уміннях використовувати знання для вирішення проблем особистісного взаєморозвитку себе і іншого у новому середовищі і культуровідповідних контекстах художнього розвитку людини; уміннях зрозумілого донесення власної професійної позиції до фахівців і нефахівців у музично-педагогічній галузі; навичках самостійно продовжувати навчання.

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення дисципліни «Інструментальне виконання хорової партитури, імпровізація та акомпанемент» у магістрантів мають бути сформовані такі фахові та загальні **компетентності**:

- інструментально-виконавська (вільне володіння спеціальним інструментом фортепіано та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з листа, транспонування, підбору музики на слух; володіння методами навчання гри на фортепіано; здатність організувати інструментальне музикування школярів на уроках музичного мистецтва та в позанавчальний час);
- світоглядна (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна

<p>ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);</p> <ul style="list-style-type: none"> інформаційна (здатність до самостійного пошуку та обробки інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- та відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності); самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху). 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття		Загальна кількість годин			
лекції		-			
індивідуальні заняття		53			
самостійна робота		127			
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий		
I, II, III	014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)	1, 2 курс другого (магістерського) рівня	За вибором студента		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Підготовка концертної програми піаністом					
Поглиблене ознайомлення з текстом поліфонічного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту поліфонічного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поглиблене ознайомлення з текстом твору великої форми	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту твору великої форми	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Поглиблене ознайомлення з текстом твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту твору кантиленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поглиблене ознайомлення з текстом віртуозного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Вивчення нотного тексту віртуозного твору	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 2. Саморегуляція процесу музично-виконавської діяльності					
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Зорові та слухомоторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі поліфонічного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

Зорові та слухомоторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору великої форми.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації твору кантіленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Формування програми техніко-тактичних дій інтерпретації твору кантіленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Зорові та слухомоторні уявлення піаніста у процесі формування інтерпретаційної моделі твору кантіленного характеру	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Динамічний план інтерпретації віртуозного твору.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Змістовий модуль 3. Концертно-виконавська реалізація власної інтерпретаційної моделі фортепіанних творів					
Художньо-виконавська образність та стилістична достовірність інтерпретаційної моделі музичних творів.	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Поліваріантність фортепіанної інтерпретації.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Удосконалення технічних	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан.,	Згідно системи	згідно робочої

прийомів відповідно до художнього задуму.			8 год. сам. роб.	оцінювання курсу	програми навчальної дисципліни
Відпрацювання варіантів педалізації та оркестрового урізноманітнення звучання фортепіанних творів.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Удосконалення змістовного та виразного виконання.	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Цілісне усвідомлення твору при реалізації виконавських завдань.	Індивід. заняття	Нотний текст	2 год. інд. зан., 8 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни
Співставлення результатів діяльності з художньою концептуально-інтерпретаційною моделлю фортепіанних творів	Індивід. заняття	Нотний текст	4 год. інд. зан., 6 год. сам. роб.	Згідно системи оцінювання курсу	згідно робочої програми навчальної дисципліни

6. Система оцінювання курсу

Загальна оцінювання курсу	система	<p>Загальна система оцінювання курсу є уніфікованою та здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів.</p> <p>Оцінювання курсу здійснюється з урахуванням усіх видів навчальної роботи за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС.</p> <p>Поточний контроль та оцінювання проводиться викладачами на безпосередньо на індивідуальних заняттях усіх видів.</p> <p>Періодичний та семестровий контроль проводиться з метою визначення успішності розвитку магістрів та засвоєння ними навчальної програми на певному етапі навчання.</p> <p>Форма контролю: I, II семестр: залік.</p> <p>На заліку магістр демонструє навички роботи над</p>
---------------------------	---------	---

музичними творами, здатність відтворювати авторський задум, виражений в різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань.

Форма контролю: III семестр: екзамен.

Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, яка повинна максимально відтворювати рівень виконавських навичок і умінь магістра, рівень його загальної музичної культури. Усі твори мають продемонструвати різні аспекти підготовки магістра.

Виконання поліфонічного твору дає можливість показати володіння навичками поліфонічного мислення, різними видами поліфонічної техніки, поліфонічного контролю і його взаємодії з виконавськими прийомами.

Велика форма (сонати, рондо, концерти) вимагає від магістра вміння опанувати драматургією музичного образу і надає можливість здобути навички концептуального мислення.

П'єси – вміння виразно виконувати музичні твори різні за стилем, змістом, різноманітних за жанром, використовуючи різні засоби музично-художньої виразності (фразування, динаміка, педалізація, агогіка) та уміти реалізувати виконавські задуми шляхом точного прочитання нотного тексту та розуміння авторського задуму.

Критерії оцінювання:

«ВІДМІННО» (90 – 100 балів) виставляється магістру, що показав:

- високий професійний рівень володіння інструментом;
- високу технічну майстерність;
- відчуття темпоритму;
- володіння засобами музичної виразності – звуковидобуванням, динамічними відтінками, штриховою палітрою, педалізацією, агогікою;
- знання і розуміння стильових та жанрових особливостей твору;
- вміння передати на інструменті виразність та яскравість музичних образів, художнього змісту;
- високий ступень розвиненості музично-естетичної свідомості й смаку;
- високий рівень психологічної підготовки до сценічного виступу й якісне концертне виконання програми.

«ДОБРЕ» (70 – 89 балів) виставляється магістрам, які;

- представили в повному обсязі програму (при відсутності індивідуально-творчого ставлення до виконуваних творів);

	<ul style="list-style-type: none"> - передали художній зміст творів; - показали добре володіння інструментом (при відсутності яскравості у виконанні артикуляційних і динамічних відтінків та наявності технічної скутості); - припустили деякі помилкові дії у виконанні. Можна допустити випадковий зрив за умови відповідальної ретельної підготовки. <p>«ЗАДОВІЛЬНО» (50 – 69 балів) виставляється магістрам, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> - продемонстрували низький рівень володіння інструментом; - представили програму не в повному обсязі; - спотворювали низькою якістю виконання композиторський задум; - не зуміли передати художні образи, зміст музичного твору; - продемонстрували низький технічний рівень, посереднє володіння засобами музичної виразності; - допущені помилки у виконанні нотного тексту, часті зупинки, викликані психологічною та технічною невідповідністю магістра. <p>«НЕЗАДОВІЛЬНО» отримують магістри, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слабо володіють інструментом; - нездатні передати виконавську концепцію музичного твору; - виконали програму невпевнено, з помилками, зупинками, що зумовлено безвідповідальною слабкою підготовкою до державної атестації.
Вимоги до письмової роботи	<p>Навчальна дисципліна передбачає написання індивідуальних письмових завдань із опрацювання обов'язкової та додаткової літератури, а також аналізу музичних творів. Письмові завдання оцінюються відповідно до Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри методики музичного виховання та диригування спеціальностей 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво</p>
Індивідуальні заняття	<p>Під час індивідуальних занять здійснюється поточний контроль, основне завдання якого – перевірка рівня підготовки магістрів до виконання конкретної роботи. Поточна успішність з дисципліни є основною інформацією при проведенні заліків і можуть враховуватися при проведенні державної атестації – екзамену.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Порядок та організація контролю знань магістрантів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються відповідно до Положення про</p>

	<p>організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Порядку організації та проведення оцінювання успішності студентів, Методичних рекомендацій та положення про організацію самостійної роботи студентів кафедри методики музичного виховання та диригування спеціальностей 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво</p>
<p>7. Політика курсу</p>	
<p><u>Підготовка концертної програми магістрантом</u> передбачає формування навичок вільного володіння спеціальним інструментом фортепіано, зокрема здатність використовувати його у навчальній і концертно-виконавській діяльності, відтворювати авторський задум, виражений в різноманітних за змістом, формою, фактурою та стилем творах, виконавську культуру, витримку та самостійність у вирішенні художніх завдань</p> <p><u>У результаті вивчення курсу магістранти повинні:</u></p> <p>знати : репертуар , необхідний для музичного та художньо-пізнавального розвитку піаніста; композиторські, виконавські стилі, жанри світової музичної літератури; специфіку гри на фортепіано;</p> <p>вміти : грамотно опрацьовувати музичний матеріал, читати з листа, ескізно вивчати фортепіанний твір, грати в ансамблях, акомпанувати, підбирати супровід, самостійно опрацьовувати репертуар, непередбачений програмою; вирішувати поставлені творчі завдання шляхом постійного розвитку музичного досвіду в поєднанні з систематичними заняттями практичного характеру; репрезентувати свої досягнення публічно: участь у концертах, сольні концерти, конкурси тощо.</p> <p><u>Академічна доброчесність</u>: Очікується, що магістранти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p><u>Відвідування занять</u> Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі магістранти відвідають індивідуальні заняття курсу. Пропуски індивідуальних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.</p>	
<p>8. Рекомендована література</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеев А. Д. Из истории фортепианной педагогики К.: Муз. Украина, 1974. 162 с. URL: https://www.piano.ru/scores/books/alex-ped.pdf 2. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. 4-е изд. СПб.: Лань; Планета музыки, 2017. 280 с. 3. Андреева Л. Хрестоматия по чтению хоровых партитур с сопровождением. Вып. II, М.: Музыка, 1972, 396 с. 4. Баренбойм Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство: учеб. пособ. СПб.: Лань; Планета музыки, 2016. 340 с. 5. Блажкевич Г. Й., Старух Т. М. Правда і міфи про львівських піаністів – основоположників фортепіанної школи. Львів: Сполом, 2002. 226 с. 6. Богданська Т. «Фортепіанні твори українських композиторів для молоді». I частина. Тернопіль «АСТОН», 2000, 65 с. 7. Богданська Т. «Фортепіанні твори українських композиторів для молоді». II частина. Тернопіль «АСТОН», 2000, 65 с. 8. Браудо Й. А. Об изучении клавирных сочинений Баха в музыкальной школе. СПб.: Композитор, 2004. 92 с. 	

9. Використання методичних розробок українських педагогів-піаністів середини ХХ століття у самостійній роботі студентів над фортепіанною технікою: Метод. рекомен. для студентів спеціалізації «Хорове диригування», спеціальності «Музична педагогіка та виховання» / Уклад. Н. Зимогляд. Х.: ХДАК, 2000. 16 с.
10. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Львів: Логос, 2001. 223 с.
11. Гинзбург Л. С. О работе над музыкальным произведением. М.: Музыка, 1968. 112 с.
12. Готлиб А. Основы ансамблевой техники. М.: Музыка, 1971, 95 с.
13. Глазунова І. К. Організація інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики в умовах модульно-рейтингового навчання: метод. рекомен. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 68 с.
14. Гнесина Е. Ф. Фортепианная азбука. СПб.: Планета музики, 2016. 32 с.
15. Гончаренко Л. П. Методика викладання музичного інструмента (фортепіано) у вищій школі : метод. матеріали для самостійної роботи студента. Кіровоград, 2007. 35 с.
16. Грум-Гржимайло Т. Н. Музыкальное исполнительство М.: Знание, 1984. 157 с.
17. Історія української музики : в 6 т. Т. 4. / [М. Гордійчук, О. Костюк та ін.]; за ред. М. Гордійчук. К. : Наукова думка, 1992. 616 с.
18. Кальмучин-Дранчук Т. А. Стилістичні аспекти виконавських традицій в українському піаністичному мистецтві першої половини ХХ століття. Івано-Франківськ: Факел, 2004. 146 с.
19. Кашкадамова Н. Б. Мистецтво виконання на клавішно-струнних інструментах. Тернопіль : Астон, 1998. 298 с.
20. Кашкадамова Н. Б. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві ХХ сторіччя. Львів : КІНПАТРИ, 2014. 343 с.
21. Кияновська Л. О. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ-ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 339 с.
22. Клиш В. Л. Українська радянська фортепіанна музика 1917–1977 рр. К.: Наукова думка, 1980. 314 с.
23. Коган Г. М. У врат мастерства. Работа пианиста. М.: Музыка, 1969. 342 с.
24. Коломієць А. Хрестоматія хорового диригування. Київ: Музична Україна, 1971, 152 с.
25. Курковський Г. М. Питання фортепіанного виконавства. К.: Муз. Україна, 1983. 138 с.
26. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника. – М.: Музыка, 1966. 220 с. URL: <https://notkinasty.ru/martinsen-k-a-individualnaya-fortepeinnaya-tehnika-1966/>
27. Малиновская А. Фортепианное исполнительское интонирование / А. Малиновская. М.: Музыка, 1990. 77 с.
28. Мильштейн Я. Вопросы теории и истории исполнительства. Изд. 2. СПб: Планета музики, 2019. 264 с.
29. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. СПб: Лань, 2015. 256 с.
30. Некрасов Ю. І. Комплексне навчання гри на фортепіано : навч.-метод. посібник для вищ. муз. навч. закладів. Одеса : АстроПринт, 2000. 148 с.
31. Николаев А. Очерки по истории фортепианной педагогики и теории пианизма. М. : Музыка, 1980. 225 с.
32. Пастеляк Н. Поемність в українській фортепіанній музиці першої половини ХХ ст.. Львів : Сполом, 1997. 128 с.
33. Пашенко В. Курс читання хорових партитур. Київ: Музична Україна, 1977, 176 с.
34. Питання фортепіанної педагогіки та виконавства / ред. А. Й. Корженевського. К.: Муз.Україна, 1981. 116 с.
35. Питерсон О. Джазовые этюды и пьесы для фортепиано. – С-Пб.: Композитор, 1997.
36. Популярный справочник-песенник. Изд. 2-е, сост. Олинская И., Ухов Д., Оякяэр В. – М.: Музыка, 1989.

37. Рафалович О.В. Транспонирование в классе фортепиано. Л.: Музгиз, 1963, 37 с.
38. Сарджент У. Джаз: Генезис. Музыкальный язык. Эстетика. – М.: Музыка, 1987.
39. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки. Передмова Н. Кашкадамової. Тернопіль: Астон, 2001. 68 с.
40. Сапонов М. Искусство импровизации. М.: Музыка, 1982, 79 с.
41. Серганюк Ю. Наша пісня, наша дума... Збірник хорових творів з репертуару студентського хору Івано-Франківського пед. інституту ім. В.Стефаника, 1992, 83 с.
42. Скляр О. Д. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавчих навичок студентів : Навч. посіб. для вищ. навч. закладів культури і мистецтв. Х. : Харківська держ. академія культури, 2002. 79 с.
43. Таран І. М. Компоненти ритму як чинник піаністичної. Матеріали II Міжнарод. науч. конф. «Прогресивное развитие мировой науки», 1-3 сентября 2012 г. Научный журнал Аспект. Донецк : Цифровая типография, 2012. С. 105–110.
44. Устименко Ю. С. Загальне фортепіано – шлях у велике мистецтво : навчальний посібник для муз. ф-ту. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2007. 104 с.
45. Устименко Ю. С. Фортепіано для всіх. Педагогічні роздуми : навч. посібник для муз. ф-ту. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2008. 112 с.
46. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. 2-е изд. М.: Издательство Юрайт, 2018. 188 с.
47. Цыпин Г. М. Портреты советских пианистов. М.: Сов. композитор, 1982. 256 с.
48. Шмидт-Шкловская А. А. О воспитании пианистических навыков. М.: Классика XXI, 2015. 84 с.
49. Jazz piano. Ред.-сост. Ерохин В. – М.: Музыка, 1999.
50. Schmitz M. Jazz parnass. Band 1-3. – Leipzig: VEB Deutscher Verlag Fur Musik, 1979.
51. Schmitz M. Blues & Boogie-woogie. Leipzig: VEB Deutscher Verlag Fur Musik, 1986.

Допоміжна література:

52. Баренбойм Л. А., Брянская Ф. Д., Перунова Н. Н. Путь к музицированию. Школа игры на фортепиано. Л. Сов. композитор, 1980. 184 с.
53. Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом. Тернопіль: Збруч, 1997. 22 с.
54. Білаш О. Тетянчин альбом. Фортепіанні п'єси для дітей. К.: Муз. Україна, 2002. 40 с.
55. Брубек Д. Вальс Кэти. / комп. Д. Брубек // Джазовые вальсы : Для фортепиано / Сост. Ю.Чугунов. - М. : Сов.композитор, 1985. - С. 26-31
56. Воробкевич С. Хорові твори без супроводу. Київ: Музична Україна, 1996, 143 с.
57. Джазовые и эстрадные композиции для фортепиано. Ред.-сост. Ерохин В. Вып. 4, 7 – М.: Музыка, 198, 1988.
58. Джазовые произведения для фортепиано. Вып. 1. Сост. Чугунов Ю. – М.: Советский композитор, 1982.
59. Джаз и фортепианная музыка первой половины XX века. Вып.1. Сост. Замороко Н.С., Симоненко В.С. – М.: Советский композитор, 1987.
60. Джоуплин С. Регтаймы для фортепиано. Т. I, II. – Будапешт. Эдицио музыка, 1984.
61. Долчук Р. За правду, брата. Рукопис. 2010. 2с.
62. Духовні піснеспіви українською мовою [Ноти] : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. М. Іваник. - Рівне : [б. и.], 2006. - 148 с. - Хрестоматія складається з розділів: Піснеспіви Всенічної; Піснеспіви Літургії; Хорові концерти.
63. Козак Є. Хорові твори. Київ: Музична Україна, 1977, 40 с.
64. Колесса М. Вибрані хорові твори. Київ: Музична Україна, 1983, 136с.
65. Конен В. Дж. Пути американской музыки. – М.: Советский композитор, 1977.

66. Кургузов С. Всемирно известные джазовые темы [Текст] : в переложении для синтезатора или фортепиано / С. Ю. Кургузов. - Ростов н/Д : Феникс, 2006. - 47 с.
67. Леонтович М. Хорові твори. Київ: Музична Україна, 1970, 242 с.
68. Мордасов, Н. В. Сборник джазовых пьес для фортепиано [Текст] : для средних классов музыкальных школ / Н. В. Мордасов. - Изд. 4-е . - Ростов н/Д : Феникс, 2006. - 55 с.
69. Лятошинський Б. П'ять прелюдій. Тв. 44.. К.: Муз. Україна, 1993. 12 с.
70. Стеценко К. Хорові твори. Київ: Музична Україна, 1969, 53 с.
71. Стеценко К. Зібрання творів у 5-ти томах. Твори без супроводу. Київ: Мистецтво, 1963, 145 с.
72. Фортепиано в джазе: Хрестоматия для эстрадных отделений музыкальных училищ. Сост. Замороко Н.С. – К.: Муз. Украина, 1988.
73. Хромушин О. Ранній ранок \Early Morning (зі збірки “Десять п'ес для починаючих джазменів”).
74. Шендерович Е. В концертмейстерском классе: Размышления педагога. М.: Музыка, 1996.
75. Шендерович Е. Об искусстве аккомпанемента. Сов. Музыка, 1969.
76. Юцевич Ю. Словник Музичних термінів. Заг. Ред.. Н.М. Кубанцевої. – К.: Муз. Україна, 1971.
77. Українська фортепіанна музика XIX століття / Упор. Г. В. Курковський. К.: Муз. Україна, 1974. 71 с.
78. Черні К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299. К.: Муз. Україна, 1994. 52 с.
79. Черні К. 24 етюди. Ор. 684. Заохочення до роботи. / Ред. Р. Репки. К.: Муз. Україна, 2018. 96 с.
80. Школа игры на фортепиано / Ред. А. Николаева. М.: Музыка, 1968. 220 с.
81. Шиптур Б. Дитяча музика для фортепіано. Івано-Франківськ, 1989. 24 с.
82. Шопен Ф. Скерцо. / ред. Я. Екер. К.: Муз. Україна, 2015. 88 с.
- Інформаційні ресурси**
83. <http://muzvolsk.narod.ru/new/kroshner/metodika.html>
84. https://video-uroki-online.com/muzyka/pianino/improvizacija_na_fortepiano/
85. <https://soltem.livejournal.com/51003.html>
86. http://music-uroki.com/piano_jazz
87. <https://gloriamusic.org.ua/vzrosliye/improvizatsiya-na-fortepiano>
88. <http://www.twirpx.com/files/art/music/instrumental/keyboards/piano/harmony/>
89. <https://studfiles.net/preview/5535041/>